

Wstęp	5
Część pierwsza. Elementy i podstawy metodyki wychowania resocjalizującego	
Rozdział I. System zaleceń metodycznych	9
A. Zasady, reguły i dyrektywy	9
B. Typologie zaleceń metodycznych	11
1. Typologia zasad	11
2. Typologia reguł	13
a. Reguły strategiczne i proceduralne	13
b. Reguły dotyczące projektowania i wykonania	14
c. Reguły preparacyjne i kreacyjne oraz interwencyjne i adaptacyjne	15
C. Weryfikacja zaleceń metodycznych	16
D. Podstawy teoretyczne zaleceń metodycznych	17
1. Modele	17
2. Twierdzenia	18
E. Waloryzacja zaleceń metodycznych	22
1. Socjalistyczny ideał wychowawczy	22
2. Ustalanie celów wychowawczych	23
a. Cele statyczne i dynamiczne	24
b. Cele konstrukcyjne i destrukcyjne	25
3. Realność i funkcja społeczna celów wychowawczych	33
F. Podstawy aksjologiczne zaleceń metodycznych	36
1. Wartości i normy	37
2. Ustalanie systemu wartości i norm	38
Rozdział II. Metodyka wychowania resocjalizującego w systemie nauk	39
A. Teoria i aksjologia, metodyka wychowania, metodologia i diagnostyka	39
B. Pedagogika resocjalizacyjna w systemie nauk o wychowaniu specjalnym	40
C. Metodyka a nauki współdziałające z pedagogiką	42
Część druga. Rzeczywistość wychowawcza	
Rozdział I. Prezentacja analityczna rzeczywistości wychowawczej	44
A. Obiekty wychowawcze	45
B. Fakty wychowawcze	47
1. Czynności osoby wychowującej i czynności osoby wychowywanej	47
2. Działalność wychowawcza jako symboliczne komunikowanie się i stwarzanie dlań warunków	48
3. Działalność wychowawcza a sterowanie społeczne	50
Rozdział II. Prezentacja syntetyczna rzeczywistości wychowawczej	51
A. Funkcje zewnętrzno-wynikowe	52

1. Socjalizacja jako przysposabianie do pełnienia ról społecznych	53
2. Socjalizacja jako zmiany procesów i układów psychicznej regulacji czynności	55
3. Socjalizujące uczenie się	57
a. Istota i zakres uczenia się	58
b. Socjalizacja edukacyjna i socjalizacja reedukacyjna czyli resocjalizacja	64
c. Socjalizujące oddziaływanie zbiorowości społecznych i instytucji	65
B. Funkcje wewnętrzno-wynikowe	67
1. Działalność resocjalizująca aktualnie i działalność resocjalizująca potencjalnie	67
2. Wychowanie resocjalizujące	68
a. Nauczanie i rozwijanie	69
b. Aktywność szkolna, samokształceniowa i pracownicza	70
c. Zabawa i rekreacja	71
3. Opieka	72
a. Lista potrzeb	72
b. Opieka optymalna	75
4. Psychoterapia	77
C. Funkcje instrumentalne	79
1. Funkcje instrumentalne dotyczące nieletnich	79
2. Funkcje instrumentalne dotyczące młodocianych	81
D. Elementy i struktura	85
1. Komunikacja i integracja	85
2. Kooperacja	90
3. Funkcjonalność	91
E. Typologia systemów wychowania resocjalizującego	93
1. System dyscyplinarny i progresywny	93
2. System socjopedagogiczny i indywidualny	94
3. System homogeniczny i komplementarny	95

Część trzecia. Wykolejenie społeczne jako układ postaw

Rozdział I. Manifestacje wykolejenia społecznego	100
A. Postawa i jej wskaźniki	100
B. Ustosunkowania cechujące aktywność młodzieży wykolejonej społecznie	103
1. Przedmiot postawy	103
2. Znak postawy i jej kierunek	104
3. Ustosunkowanie wobec zleceń zadaniowych	105
4. Ustosunkowanie wobec zleceń normodawczych	107
5. Wykolejenie przestępcze i obyczajowe	109
C. Ustosunkowania jako konsekwencja motywacji	112
Rozdział II. Nastawienia jako składniki postawy	115
A. Ustosunkowania i motywacje jako funkcje nastawień	115
B. Nastawienia preferencyjne	116
1. Nastawienie popędowe	117
2. Nastawienie pobudzeniowe	119
3. Potrzeby a nastawienia preferencyjne	121
C. Nastawienia percepcyjne	123
1. Nastawienie spostrzeżeniowo-pojęciowe	124
2. Nastawienie pojęciowo-przekonaniowe	126
Rozdział III. Integracja postaw	129
A. Nihilistyczno-agresywna integracja postaw	131

B. Nihilistyczno-wycofująca integracja postaw	133
C. Dogmatyczno-dyssocjalna integracja postaw	136
Rozdział IV. Czynniki i geneza wykolejenia społecznego	138
A. Czynniki biologiczne i czynniki związane z otoczeniem	139
B. Emocjonalna i poznawcza podatność na wpływy antagonistyczno-destruktywne	140
1. Typologia procesów wykolejenia społecznego	140
2. Stadia wykolejenia społecznego	141
C. Podkulturowe determinanty wykolejenia społecznego.	142
1. Podkultura antagonistyczno-destruktywna i jej odmiany	143
2. Uczenie się wykolejające społecznie	146

Część czwarta. Strategia wychowania resocjalizującego

Rozdział I. Strategia polegająca na zmianie dominacji w układzie postaw	148
A. Postawy dominujące w osobowości młodzieży wykolejonej społecznie	149
B. Zmiana postaw przez zmianę ich funkcji	150
1. Zmiana ustosunkowań	151
2. Zmiana motywacji	153
C. Zmiana postaw przez zmianę ich składników	155
1. Nastawienia poznawcze a nastawienia emocjonalne	156
2. Kształtowanie nastawień poznawczych	157
a. Kształtowanie pojęć	157
b. Kształtowanie przekonań	161
3. Kształtowanie nastawień emocjonalnych	166
a. Mentalizacja, autonomizacja i utożsamianie się	167
b. Konkretyzacja, naśladowanie i korygowanie	169
4. Przeobrażanie przyswojonych nastawień	171
D. Zmiana postaw przez zmianę ich determinantów	172
1. Determinanty uczenia się nastawień	172
2. Postępowanie etiotropowe	177
3. Postępowanie ergotropowe	181
a. Samokaranie	181
b. Zasada linii perspektywicznych	183
c. Uczenie się w warunkach wewnętrznego konfliktu	187
4. Postępowanie semiotropowe	191
Rozdział II. Strategia polegająca na zmianie integracji postaw	195
A. Integracja i charakter	196
B. Światopogląd i ideologia	197
C. Determinanty kreatogennej integracji postaw	200
1. Kreatogenność osobowości wychowanka	200
2. Kreatogenność osoby znaczącej	203
3. Zbiorowość społeczna jako czynnik optymalnego uspołecznienia i aktywności twórczej	206

Część piąta. Procedura wychowania resocjalizującego

Rozdział I. Antropotechnika w sterowaniu resocjalizującym	208
A. Antropotechnika interakcji dwuosobowej	209
1. Wychowawcza technika osobowa	210
2. Opiekuńcza technika osobowa	217
3. Psychoterapeutyczna technika osobowa	220
B. Antropotechnika grupy	222
1. Grupa jako czynnik oddziaływań sterujących	223

2.	Wychowawcza i opiekuńcza technika grupowa	225
a.	Technika grupowa stosowana przez wychowawców internatu zakładu resocjalizującego	227
b.	Technika grupowa stosowana przez nauczycieli młodzieży skupionej w zakładach resocjalizujących	232
c.	Technika grupowa stosowana przez kuratorów sądowych i funkcjonariuszy organów ścigania	234
3.	Psychoterapeutyczna technika grupowa	237
a.	Doradzanie grupowe i psychoterapia intensywna	237
b.	Teatr terapeutyczny i psychoterapia atakująca	238
c.	Psychodrama i socjodrama	240
C.	Antropotechnika środowiska	246
1.	Środowisko i jego funkcje	247
2.	Opiekuńcza funkcja sądu, rodziny i środowiska pracy zawodowej	249
3.	Opiekuńcze i wychowawcze zadania Ognisk Wychowawczych	251
4.	Środowisko psychoterapeutyczne	252
	Rozdział II. Kulturotechnika w sterowaniu resocjalizującym	255
A.	Wzory i wytwory kultury a kulturotechnika	255
B.	Kulturotechnika aktywności szkolnej	256
1.	Wzory i dobra kultury w aktywności szkolnej	257
2.	Dydaktyka ogólna a ortodydaktyka	258
3.	Rodzaje i etapy nauczania resocjalizującego	259
C.	Kulturotechnika aktywności pracowniczej	262
1.	Praca zawodowa	262
2.	Praca społecznie użyteczna i praca porządkowo-gospodarcza	265
D.	Kulturotechnika aktywności rekreacyjnej	266
1.	Sport, turystyka i rekreacja wypoczynkowo-rozrywkowa	267
2.	Zajęcia kulturalno-oświatowe	268
a.	Kulturalno-oświatowe koła zainteresowań	269
b.	Technika środków masowego komunikowania	270
c.	Resocjalizacja poprzez twórczość w zakresie sztuki	273
	Rozdział III. Autorealizacja w sterowaniu resocjalizującym	274
	Rozdział IV. Metody sterowania resocjalizującego	276
A.	Stymulowanie i wzmacnianie sterujące	276
B.	Ukierunkowanie resocjalizujące	279
1.	Metody ukierunkowania	279
a.	Metody nadawania ukierunkowującego i ich funkcje stymulacyjne	280
b.	Metody kontroli i ich funkcje stymulacyjne	281
c.	Metody autonomizowania osoby wychowywanej	283
2.	Metody preparacji oddziaływań ukierunkowujących	285
C.	Pobudzanie resocjalizujące	289
1.	Refleksje i emocje	289
2.	Pobudzanie angażujące refleksję	290
a.	Przywidywania, sugestie i oceny	290
b.	Przedstawianie wzorów	294
c.	Metody rozkazywania, polecenia i zalecania	296
d.	Doradzanie wychowawczo-opiekuńcze	297
e.	Doradzanie psychoterapeutyczne	302
f.	Metody przekonywania	303
3.	Pobudzanie angażujące emocje	305
D.	Metody wzmacniania	307
1.	Organizowanie doświadczeń	307

2. Oddziaływania dyscyplinujące	309
3. Oddziaływanie przez wpływ osobisty	315
Część szósta. Diagnostyczne podstawy koncepcji wychowania resocjalizującego	
Rozdział I. Diagnoza	318
A. Diagnoza a decyzja	319
B. Diagnozy cząstkowe	320
Rozdział II. Wychowanie resocjalizujące ze względu na stan osobowości so- cjogenicnej	324
A. Resocjalizacja przez wymianę ról	325
1. Zmiana środowiska społeczno-kulturowego	326
2. Eliminowanie przewagi ról antagonistyczno-destruktywnych	326
3. Procedura rozbijania grup	328
4. Dezintegracja warstwowa	332
B. Resocjalizacja toksykomanów	333
1. Toksykomania narkotyczna	334
2. Wychowanie, opieka i psychoterapia w resocjalizacji toksykomanów	340
Rozdział III. Wychowanie resocjalizujące ze względu na stan osobowości psychogenicnej	342
A. Nerwica i psychopatia	342
1. Typologia zaburzeń motywacyjnych	343
2. Resocjalizacja młodzieży agresywno-lękowej i zaburzonej emocjo- nalnie	350
3. Resocjalizacja młodzieży psychopatycznej	351
B. Nadpobudliwość	353
1. Typologia nerwowości	353
2. Resocjalizacja młodzieży nadpobudliwej	354
Literatura cytowana	356
Indeks rzeczowy	372

